

کلمات هم خانواده

توجه: در زبان فارسی باید بن ماضی و بن مضارع را ملاک هم خانواده بودن قرار داد
کلماتی که بن ماضی و بن مضارع آن ها یکسان هستند هم خانواده هستند .

مانند : روان / رفتار / روش / رفته / رونده

بن ماضی این کلمه ها (رفت) است . بن مضارع آن ها (رو) می باشد. و هر دو از مصدر
(رفتن) ساخته شده اند

مثال: کلمه های دیدار/بینا/بینش/بیننده/بینش/دیده/بیننده هم خانواده هستند ،
چون بن ماضی ((دید)) و بن مضارع ((بین)) در این کلمه ها یکسان است و از مصدر ((
دیدن)) ساخته شده است.

ملاک هم خانواده بودن در فارسی بن ماضی و مضارع است .

کلمه هایی که بن ماضی و مضارع یکسانی داشته باشند با هم هم خانواده هستند .
مانند :

دانش - دانا - دانشمند - دانا و نکته دان

نکته :

بعضی از هم خانواده ها در زبان فارسی بن فعلی ندارند .

مانند :

گل زار - گلستان - گل خو - گلدان - گلنوش - و گل رخ

هنرور - هنرمند - هنر دوست - هنری و باهنر

بن فعل :

به جزو ثابت و اصلی فعل که مفهوم انجام کار یا روی دادن حالتی را بیان کند بن فعل گویند. هر فعل دارای دوریشه یا بن است که عبارتند از :

بن ماضی :

برای پیدا کردن بن ماضی باید تصور کنیم که آن فعل دیروز انجام شده است سپس شناسه را از آخر آن فعل حذف می کنیم

و به باقی مانده ی کلمه بن ماضی می گویند :

می روی _____ من دیروز رفتم. (م را حذف می کنیم) رفت (بن ماضی)

می زنی _____ من دیروز علی را زدم (م را حذف می کنیم) زد (بن ماضی)

بن مضارع :

برای پیدا کردن بن مضارع آن فعل را به صورت امری یا دستوری بیان می کنیم سپس حرف (ب) را از ابتدا بر می داریم . به آن چه باقی می ماند بن مضارع می گویند.

می خوانند _____ بخوان (ب را حذف می کنیم) خوان (بن مضارع)

می گویند _____ بگو (ب را حذف می کنیم) گو (بن مضارع)

از شرایط هم خانواده بودن این است که حروف اصلی در کلمات مشابه باشند .

لطفا نگید سه حرف اصلی .چون بعضی جاها دچار استثنا میشیید و پاسخ گویی برای بچه ها سخته.

مثل کلمه خط که با خطوط هم خانواده است.

حق که با محقق و حقوق و حقیقت م خانواده است.

البته که این سه حرف اصلی در حق ... ح ،ق،ق است و در خط ...خ،ط،ط

ما دانش آموز فقط دو حرف میبینه.

شرط بعدی علاوه بر داشتن حروف شبیه به هم این است که ترتیب حروف در کلمات هم خانواده رعایت شود.

مثلا... علم و عمل ... دارای حروف مشابه هستند اما ترتیب رعایت نشده.

شرط سوم داشتن معنی شبیه هم است.

اگر دو شرط بالا رعایت شود و کلمات از نظر معنی مشابه نباشند هم خانواده نیستند.

حاکم و حکیم

شرط اول و دوم رو دارند اما حکیم از ریشه hakama و به معنی دانایی است .با حکمت و حکما هم خانواده است.

حاکم از ریشه hokm با کلمات محکوم ، حکم، محاکمه ،حکومت، محکمه، تحکم ، احکام هم خانواده است.

تعریف کلمه های مترادف(هم معنی):به کلمه هایی گفته می شود که معنی ومفهوم یکسانی دارند ومی توان به جای یکدیگر از هم استفاده کرد. مانند:

(پیمودن:رفتن) (افسوس:حسرت) (بوم:جغد)

تعریف کلمه های متضاد(مخالف):به کلمه هایی می گویند که از نظر معنی ومفهوم مخالف هم هستند.مانند:

(سهل=دشوار) (تاریک=روشن) (خواب=بیدار)

نکته:با اضافه کردن (با)و(بی)می توان کلمه های متضاد ساخت. مانند:

(با) (بی) با ادب ادب بی ادب

نکته: در بعضی از کلمه ها فقط(بی)مورد استفاده قرار می گیرد.مانند: بیهوده، بیکار، بی سبب، بی راه

تعریف کلمه های متشابه: به کلمه هایی می گویند که از نظر تلفظ یکسان هستند اما از نظر معنی وشکل املائی باهم فرق دارند. مانند:

خوار =کم ارزش   سد=دیواری برای جمع کردن آب   ثری=خاک وزمین
خار=تیغ گل یا خاشاک   صد = عددی در ریاضی   سرا=خانه

عرض = پهنا	ثواب = پاداش اخروی	خاست = بلند شد
ارض = زمین	صواب = درست	خواست = میل ، آرزو و طلب
ارز = پول خارجی	علم = پرچم	خیش = گاو آهن
حیات = زمین با حد و حدود	الم = درد ورنج	خویش = خود و فامیل

کلمه های هم خانواده در عربی : به کلمه هایی می گویند که از یک ریشه گرفته شده باشند حرف های اصلی آن کلمه در کلمه های هم خانواده اش پشت سر هم بیاید. مانند: (رابط، مربوط، ارتباط، ربط) (تدریس، دروس، مدرس، درس) (تعلیم، عالم، معلم، معلوم)

نکته: کلمه های هم خانواده در عربی از نظر معنی به هم نزدیک هستند در بیش تر مواقع حداقل سه حرف مشترک دارند.

کلمه های هم خانواده در فارسی: در زبان فارسی ملاک هم خانواده بودن کلمه ها بن ماضی و مضارع است. کلمه هایی که بن ماضی و مضارع یکسانی داشته باشند، با هم، هم خانواده هستند.

مانند : (دانش، دانا، دانشمند، دانا، نکته دان)

ظلم و ظالم هم خانواده هستند ولی ظلال هم خانواده ی اینا نیست

ظ ل م

ریشه سه حرفی ظلم ، مظلوم ، مظلوم هستند ریشه ضلالت

ض ل ل است

تست

- 1- کدام يك با هم ، هم خانواده نیستند ؟
 صنایع : صنعت
 موزخ : محقق
 مجلس : جلسه
 طب : طبیب
- 2- کدام يك از کلمات زیر با واژه ي (مطهر) هم خانواده نیست ؟
 طاهر   تطهیر   طهارت   طائر
- 3- کدام يك با هم ، هم خانواده نیست ؟
 مانع: ممنوع
 معلوم : عالم
 اجتماع : مجموع
 ناشر : ناظر
- 4- کدام يك از کلمات زیر هم خانواده نیستند ؟
 علم : عدل
 شكل : تشكيل
 شهيد : مشهد
 شوق : اشتیاق
- 5- کدام دسته از کلمات زیر هم خانواده نیستند ؟
 قدس - مقدس - اقدس
 ایمان - مومن - مومنه
 حسن - محسن - تحسین
 کاشف - کفاش - اکتشاف
- 6- از میان کلمات زیر ، کدام يك هم خانواده ندارد ؟
 (بینا- کشت گه- وطن فروش - تاریخ - طب - بیننده - شوق - کشتزار - بینش
 - تشویق - فروشگاه - موزخ - طبیب - رخداد)
 رخداد   شوق   کشتزار   بینش
- 7- کدام گزینه با بقیه هم خانواده نیست ؟
 پالا   پویه   پوینده   پویا
- 8- در کدام گزینه ، هم خانواده هاي این واژه ها به ترتیب درست آمده است ؟
 (بلیغ - مسموم - طاهر - استفاده)
 تبلیغ - سم - پاک - افنده
 مبلغ - سموم - طائر - مستفید
 فوئاد
- 9- در کدام گزینه ، هم خانواده هاي این واژگان به ترتیب درست آمده است ؟
 (طالع - غریب - گریزان)
 طلوع - غرایب - گریزنده
 طلوع - غربت - گزیر
 طلعت - قریب - گریز
 طلعت - قرایب - گریزنده
- 10- کدام کلمه با بقیه هم خانواده نیست ؟
 وابستگی   بسته   بستن   بستان
- 11- کدام کلمه با بقیه هم خانواده نیست ؟
 احساس   محسوس   احسان   حس
- 12- کدام گزینه با یکی از کلمه هاي زیر هم خانواده است ؟
 (تفکر - محفوظ - عقیده - احتیاج - توانایی - تضمین - اشباح)
 توانستن   حافظ   شبه   ضامن
- 13- کدام يك با هم دیگر هم خانواده نیستند ؟
 اعتماد : معتمد
 شهرت : مشاهیر

15- کدام گزینه با یکی از کلمه های زیر، هم خانواده نیست؟
(طبیب - عجله - فاسد - معلوم - اهمیت - گذشته - ساختن

تعجیل سوز تعلیم هم

16- هم خانواده ی کدام گزینه نادرست است؟

رفتار: رونده مشاور: شورا

جامعه: جوامع حوادث: احساس

17- هم خانواده ی کدام گزینه نادرست است؟

جنس: اجناس اخلاق: خلق

عذاب: معذب وطن: موطن

18- کدام گزینه با یکی از واژه های زیر هم خانواده نیست؟

(غافل - عدالت - رهبری - ضعیف - شنیدن)

استضعاف رهاندن مغفل تعامل

19- چند کلمه ی زیر با هم ، هم خانواده هستند؟

(مکشوف - اکتشاف - مشکوک - کاشف - مشعوف - کشف - مشرف)

2 3 4 5

20- کدام کلمه با بقیه هم خانواده نیست؟

گسترش گسارنده گسترانیده گسترده

21- کدام يك از کلمه های زیر ، هم خانواده نیستند؟

تغذیه: اغذیه پاکیزگی: پاکیزه

غلیظ: غیظ نقشه: نقاشی

22- کدام يك از کلمه های زیر ، هم خانواده نیست؟

(مطلوب - خلوص - مبدع - اوضاع - معاصر - اشتیاق -

شهادت)

مشهد شوق خصلت ابداع

23- کدام گروه از کلمه های زیر با یکدیگر هم خانواده هستند؟

اجتماع - جامه - مجموع سؤال - مسئول - مسئولیت

سرعت - سریع - سعادت شفقت - مشقت - مشفق

24- کدام دسته از کلمه های زیر هم خانواده هستند؟

مرجع - جمع - جامعه راست - درست - راستا

راه - همراه - راهنما بشیر - شرر - بشارت